

4. Програми середньої школи. Англійська мова. – Х.: Вид. «Радянська школа, 1949. – 21 с.

5. Улучшить качество преподавания иностранных языков в новом учебном году // Иностранные языки в школе – 1949. – № 4. – с. 3-7.

6. Жорова І. Я. Підготовка вчителів в системі післядипломної освіти до політехнічного навчання / І. Я. Жорова // Проблеми фахової підготовки спеціалістів з напрямку «Професійна освіта»: матеріали восьмої всеукраїнської науково-практичної конференції (25-26 листопада 2010 р.) / [за ред. В. Л. Федяєва]. – Херсон, 2010. – С. 36-40.

Марченко А.І.

аспірант,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА УЧИТЕЛІВ НА ТЕРИТОРІЇ ПОДІЛЛЯ У 20-40-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Дослідження професійної підготовки вчителів у 20-40-х роках ХХ століття на території Поділля, науково-практичний потенціал якого варто підтвердити періодом функціонування цього процесу та певними його результатами, по суті, збагатить теорію і практику професійної підготовки вчителів в умовах розвитку незалежної української держави. Актуальності набувають історико-педагогічні дослідження регіону в сучасний період, коли політика української держави спрямована на децентралізацію влади.

Вивченню історії освіти Поділля присвячені праці Л. Дровозюк, М. Вороліса, П. Каньоси, С. Копилова, В. Лозового, О. Кух, В. Герасименко, С. Єсюніна, А. Зінченко, О. Лойко, О. Кошолопа, П. Григорчука, Н. Кузьмінець, Ю. Маркітантової, В. Стецюк, С. Трухманової, О. Комарніцького та ін.

Подільський край історично склався як багатонаціональний регіон. Поряд з українцями тут століттями проживали представники різних національних меншин. Проте найбільш потужно були представлені громади євреїв, поляків, німців, чехів [4, с. 177]. А тому і створювалися різні типи педагогічних закладів за етнічним напрямом підготовки. Так, у Вінниці в 1924 році було засновано єврейський педагогічний технікум з метою забезпечення національних єврейських шкіл учительськими кадрами. У цей період діяли польські педтехнікуми в Проскурові (тепер Хмельницький). Невеликі національні громади теж мали право на формування національних шкіл. Так, лише в Тульчинській окрузі функціонувало 7 німецьких, одна молдавська школи, у Козятинському районі – 7 чеських шкіл [2, с. 162]. Відповідно і система підготовки педагогічних кадрів на Поділлі була спрямована на подальшу їхню діяльність у школах нацменшин. Особливості історичної соціальної епохи та етнокультурного розвитку призвели до формування своєрідної традиційної культури населення регіону, яка відображає як загально-етнічну, так і локальну специфіку.

Дослідження підготовки вчителів з урахуванням національного складу населення регіону є важливим внеском у побудову цілісної концепції розвитку національної освіти, що й досі розглядається без урахування її локальних

проявів та етнореалій. Тому значний інтерес має дослідження професійної підготовки вчителів в умовах етнічних меншин, що є характерним для Подільського краю тих часів. Це є надзвичайно важливим у нинішній період зростання національної самосвідомості, усвідомлення та збереження традицій культури як генофонду духовності нації.

Ще одна особливість підготовки майбутніх учителів подільського краю – це майбутня їхня діяльність, спрямована на соціальне виховання. Соціальне виховання включало охорону здоров'я дітей, навчання та виховання в єдності шкільної та позашкільної роботи. Адже система базувалась на національних традиціях, передбачала використання в радянській школі найкращих досягнень дореволюційної вітчизняної та зарубіжної педагогіки. Створювались майданчики різних типів, які мали вилучати дітей «з вулиці», організовуючи їхній побут; дитячий садок, школа, клуб неповного дня; денний дитячий будинок, дитячий садок або школа повного дня; дитячі містечка; заклади та установи охорони дитинства; заклади для дефективних дітей. У «Декларації про соціальне виховання дітей» (1920) зазначалося, що тільки той педагог може проводити ідею соціального виховання, який зуміє здійснювати роботу і в дитячому садочку, і в клубі, і на майданчику (Л. Артемова). На Вінниччині була відкрита дитяча колонія в с. Якушинці. Виховну роботу в Якушинецькій колонії очолив за рекомендацією А. Макаренка його учень С. Калабалін. Проте недослідженою залишається ця педагогічна сторінка в історії Поділля.

У зв'язку з цим, великого значення набуває вивчення системи підготовки педагогічних кадрів у так званих навчальних педагогічних закладах соціального виховання, на які перейменовували всі колишні інститути народної освіти у цей період.

У школах Поділля велика увага приділялась трудовому вихованню – ознайомлення дітей із природою та суспільним середовищем. Цікавим, на наш погляд, є такий аспект дослідження як підготовка вчителя до цього напрямку виховної роботи, що тісно поєднується з підготовкою вчителя до патріотичного виховання учнів.

Вінниччина славиться вчителем музики, славетним композитором М.Д. Леонтовичем, який працював у цей період. Автором написаний перший український підручник з музичного виховання школярів, побудований на ідеях прогресивної дидактики.

Особливістю наукового пошуку стосовно розвитку подільського краю є питання вільного виховання, педоцентризму, що поширювались у творчості С. Русової, яка працювала на території Поділля. Однак малоз'ясованим і досі залишається кам'янець-подільський період її біографії. А в біографічному нарисі О. Заклинської та М. Палієнко стверджується, що Софія Федорівна 1921 р. почала читати лекції з педагогіки в Українському університеті в Кам'янці-Подільському.

Особливою формою та засобом навчання у педагогічних навчальних закладах, зокрема Поділля 20-30-х років, була навчальна практика, яка розподілялася на педагогічну, методичну, виробничо-педагогічну, аграрно-індустріальну, психолого-педагогічну, політико-просвітницьку, суспільно-політичну, педологічну [3, с. 149]. Її значення, зміст, вплив на формування

професійної майстерності та професійних навиків у майбутніх учителів маємо завданням дослідити.

Проте серед студентів, молодих педагогів були активні борці проти сталінського режиму. Дотепер вплив просвітницьких громадських організацій («Просвіта», «Союз Українок» та ін.), які діяли на Поділлі, на становлення майбутнього педагога діяльності є недослідженим.

Отже професійна підготовка учителів на Поділлі у 20-40-ві роки ХХ століття була спрямована на підготовку учителів з урахуванням міжнаціонального складу населення регіону, що є важливим для формування національної свідомості та самосвідомості учнів. Важливу роль в професійній підготовці вчителя на Поділлі в означений період відіграло соціальне виховання. Особливої значимості воно набуває в сучасних умовах переорієнтації системи освіти на інтеграцію та інклюзію; підготовка учителя до виховної роботи з важковиховуваними підлітками, до патріотичного, трудового виховання, оскільки ці питання є нагальною проблемою сьогодення.

Велика увага в підготовці учителів приділялась практиці, бо саме практична діяльність є етапом підготовки студентів до інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бандурівський А. Рік праці в галузі педагогічної освіти на Україні / А. Бандурівський // Шлях освіти. № 2. – 1926. – С. 113-120.
2. Войнаровський А. Особливості стану освіти національних груп Поділля в 20-х рр. ХХ ст. / А. Войнаровський // Матеріали ХХІІІ Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення (До 100-річчя заснування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського). – Вінниця, 2011. – 416 с. – С. 161-162.
3. Комарніцький О. Організація педагогічної практики студентів педагогічних навчальних закладів Правобережної України (1920-1930-ті рр.) / О. Комарніцький // Проблеми дидактики історії : збірник наукових праць. – Випуск 6, 2015. – С. 149-168.
4. Кононенко В. Національна освіта єврейських громад Поділля / В. Кононенко // Матеріали ХХІІІ Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення (До 100-річчя заснування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського). – Вінниця, 2011. – 416 с. – С. 177-181.